

Marion F. Hellmann in Werner Buelen

Država mora imeti program investicij

Marion F. Hellmann iz svetovne in Werner Buelen iz evropske zveze gradbenih in lesarskih delavcev sta za naše glasilo pojasnila, kakšen je položaj gradbeništva in gradbenih delavcev na ravneh, na katerih delujeta. Čeprav ta dejavnost skoraj nikjer ni v takšni krizi kot v Sloveniji, so delavci marsikje izkoriščani, zlasti problematične so podizvajalske verige. To področje naj bi v kratkem urejala direktiva EU.

»Križa se kaže le po posameznih deželah. Zaznavajo jo recimo v Španiji, Veliki Britaniji, Grčiji ..., če pa pogledamo po kontinentih, krize v gradbeništvu na splošno ni. Gradbeništvo je v vzponu recimo v deželah, kot je Indija, Indonezija, Kitajska. Tudi v Afriki je gradnja infrastrukture pomembna za to dejavnost, v Latinski Ameriki gre v javnem sektorju vsak drugi dolar svetovne banke za gradnjo infrastrukture. Tam se največ gradi na področju energetike, vodnih virov, pa tudi infrastrukture, potrebne za svetovno nogometno prvenstvo, ki bo leta 2014. Vse več denarja se v to področje spet vlaga v Združenih državah Amerike. Tudi v Nemčiji in Skandinaviji težav ni,« našteje Hellmann. Po njegovem največji projekti po celim svetu potekajo na področju gradnje energetskih objektov ter gradnje in prenove infrastrukture.

Buelen temu dodaja evropski vidik. Pravi, da sta na tem področju dve vrsti ekonomije. Prvo imenuje trajnostno naravnano, kar po njegovih besedah pomeni stabilno in dolgoročno naravnano, brez pregrevanja, s socialno naravnano noto in skrbjo za delavce. Drugi pravi drseča, nestabilna ekonomija. Značilna je na primer za Španijo, Irsko, Veliko Britanijo ..., kjer je gradbeništvo v nekaj letih naraslo čez vse meje, kar je tudi pomenilo, da so bile te dežele najbolj prizadete zaradi krize. »V splošnem lahko rečem, da je v stabilnih ekonomijah tudi kriza, vendar njene posledice niso tako težke. V Belgiji, Nemčiji, Franciji, Luksemburgu, Avstriji, na Finskem, Švedskem, Norveškem je kriza milejša. V teh deželah nikoli ni bilo ostrih vrhov, dvigov in padcev,« pojasnjuje Buelen.

Slovenijo Buelen uvršča v tipično deželo pretiranega »buma« te dejavnosti, kamor po njegovem spadajo novejšje članice EU, ki so začele po vstopu v EU zelo veliko graditi. »Toda to je ekonomija milnega mehurčka, ki že ob prvem problemu propade. Ena težav teh ekonomij so tudi nestabilna delovna mesta. Veliko je migrantskih, agencijskih, začasnih delavcev, prisilnega samozaposlovanja ipd. To so zelo ranljivi delavci. Že ob prvem manjšem problemu odpadejo in se soočijo z velikimi posledicami,« pravi Buelen.

Foto M. M.

Naša sogovornika sta bila gosta nedavnega kongresa Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije.

Kakšen je pravi recept za omejevanje posledic krize, investicije ali zategovanje pasu? Oba sogovornika vidita perspektivo v investiranju. Hellmann poudarja, da bi morala država zagnati in upravljati investicije v infrastrukturo. V Sloveniji je po njegovem mnenju premalo investicij, povezanih z zunanjimi vlaganji, tudi iz EU. V državah, ki jim gre dobro, ni bilo veliko varčevalnih ukrepov, v glavnem so bile le pokojninske reforme, ki pa nimajo veliko opraviti s krizo, ampak s staranjem prebivalstva, dodaja Buelen. »Drastični ukrepi so potrebni le v nestabilnih ekonomijah, in to preprosto zato, ker nimajo strukture,« pravi Buelen, ki v stabilnih državah kot amortizer med nihanjem zaznava socialne sklade. Ti blažijočasne težave v gradbeništvu, delavcem, ki ostanejo brez dela, zagotovijo socialno varnost in dodatno izobraževanje. Problem nestabilnih gospodarstev so tudi bolj kratkoročno oz. spekulativno naravnani projekti, za stabilnost potrebujemo dolgoročne projekte, pravi Buelen in poudarja velik pomen razvitih industrijskih odnosov.

Zelo pomembna je tudi t. i. zelena industrija, njen najpomembnejši del pa je gradbeništvo, dodaja Hellmann. Sem prišteva nizkoogljene hiše, solarno energijo in fotovoltajiko. Pomembno vlogo ima pri tem vlada, ki mora za to zagotoviti ustrezne pogoje in začrtati smeri razvoja ter iz EU poskušati pridobiti sredstva, ki jih je v ta namen precej. Buelen je do zelenjenja industrije bolj skeptičen. Po njegovem je lahko dolgoročno rešitev, ki pa v sedanjih kriznih in negotovih razmerah kratkoročno ni mogoča. Potrebno je namreč veliko investicij, marsikomu pa pravzaprav ni jasno, kaj so sploh zelena delovna mesta. Predem lahko začnemo graditi prihodnost

na zeleni osnovi, je po njegovem treba stabilizirati industrijo, odnose znotraj nje, socialno varnost, solidno plačilo, migracije ...

V odnosu z delavci migranti obstajata dva koncepta razmišljanja, pravi Buelen. Prvi je kratkoročen: v čim krajšem času ustvariti čim več profita. To pomeni zmanjšanje stroškov, ki pa temelji na poceni delovni sili. Dolgoročno takšno ravnanje deluje destruktivno, saj ustvarja probleme socialne varnosti, diskriminacijo, rasizem, izkoriščanje, meni Buelen. Migracije so po njegovem pozitivne, če so del urejenega sistema. V Sloveniji, kamor največ delavcev migrantov prihaja iz Bosne, bi lahko bile zadeve zelo enostavne, meni Hellmann. »Govorite zelo podoben jezik, zato integracija ni velik problem. Težava je v odnosu, v pravnem statusu migrantov,« pravi. »Če delodajalci grdo izkoriščajo migrantske delavce, bi bilo treba grdo ravnati z delodajalci, ne s temi delavci. Pomembna je zakonodaja, ki jo je treba izvajati dosledno,« dodaja. Tudi v sindikalnem organiziranju teh delavcev po njegovem ne bi smelo biti problema, zlasti zaradi podobnega jezika. Tudi Buelen meni, da je problem dosledno izvajanje zakonodaje, za kar pa je seveda potrebno več inšpekcijskega dela na terenu, več pravnih poti za zaustavljanje negativnih pojavov.

Velik problem je po besedah Buelena tudi samozaposlovanje, zaposlovanje preko agencij za posredovanje dela in s tem povezovanje v verige podizvajalcev. Treba je doseči dosledno odgovornost tistih, ki prevzamejo posel, in preprečiti te zakonsko dovoljene trike, to »uzakonjeno suženjstvo.« »Verige postajajo v gradbeništvu vse daljše. Na njihovem koncu so zelo pogosto tuji delavci, ki običajno delajo v skrajno izkoriščevalskih razmerah. To je po svoje logično, saj do konca verige ne ostane več veliko denarja, zato ti izvajalci iščejo poceni delovno silo. To je problem, ki ga je treba rešiti, ne le na nacionalnih ravneh, ampak tudi na evropski,« pravi Buelen. Januarja 2012 naj bi bila na evropski ravni predlagana direktiva o verižni odgovornosti, ki bo morala biti v kratkem času implementirana tudi v nacionalne zakonodaje, pojasnjuje in predlaga, da bi razpravo o tem v Sloveniji začeli že prej. Vsak dostojen delodajalec po njegovem ve, da je to problem.

»Krog neodgovornosti prinaša ljudem vedno bolj negotov občutek,« pravi Hellmann. »Križe niso ustvarili ljudje, ampak finančni kapital s svojim casino kapitalizmom. Ni prav, da jo plačujejo ljudje,« poudarja. Oba sogovornika podpirata gibanja, ki so vzniknila proti sedanjim razmeram izkoriščanja večine. Buelen pa temu dodaja še razočaranje nad opuščanjem koncepta socialne Evrope in nadvlade finančnikov.

Mojca Matoz